

Никола Вапцаров

Една малка кооперация, за
която нищо не сте чули
досега

Карай направо, хее оттагък, отсреща карай!

А че направи му път де! Не виждаш ли? Човекът се мъчи. През гюбрето ли да кара? Посрини малко отсам.

Онзи, който караше количката с голяма цинкова тава отгоре, се посмихна и изгърси на посоченото място три неразпрани волски шкембета.

Няма повече. Сега ще докарам и последната количка. – Битти. – Той избърса челото си с опакото на ръката и пое пак.

Тези бяха първите думи, които чух, когато влязох в *шкембеджийско-пачеджийското отделение на столичната кланица*. Някой ще каже:

– Ама тема за репортаж! Ама проза!

Чакайте! Не бързайте толкова! Все ще научим нещо от тези хора!

Помещението е почти под земята. То е дълго около петнадесет метра и с циментовите си греди, които опасват стените и тавана, напомня дълъг сводест мост. По пода – кръв и нечистотия. На средата – голям куп току-що извадено от шкембетата гюбре. Тук работят десетина души, препасани със зеленикави водонепромокаеми престилки и обути в гумени ботуши. Иначе не би могло и да се работи – навсякъде се разлива вода, навсякъде е влажно и нечисто. И работят хората. Никой не обръща внимание, че е влязъл чужд човек. До мене има намотан маркуч и един скулест младеж идва и почва да го размотава и навярно от досада засвирва.

Аз, разбира се, не се стеснявам. Познавам аз горе-долу *психиката на трудеция се човек*. Едва ли има да го ядосва нещо повече от това, когато го гледаш, когато си бръкнал с ръцете си с джобовете, а той се поти. И после връзката, меката шапка и чистотата, която лъха от тебе, поставя между ви някаква преграда.

– Слушай, младеж – казвам аз, – колко души работите тука?

– Различно. Девет, десет... както се случи.

– А какво всъщност работите?

– Ами нали виждате порим, чистим, мием... Това. Друго няма.

– Момъкът издърпа маркуча и каза почти строго:

– Пазете се, ще ви изцапам.

– Е де, дано съм се цапал повече от вас.

Думите ми постигнаха ефекта, който очаквах. Момъкът ме погледна недоверчиво, погледна лъснатите обувки и не устоя:

– Че къде сте се цапали повече от нас?

Казах му аз, казах му само името на една фабрика, в която съм

работил, и той се издаде:

– *И нашето е мръсно, но вашето никъде го няма.*

Гласът му беше грапав, но дълбоко някъде аз чувствавах дружески нотки. По едно време дори той съвсем се размекна:

– Прощавайте!... Нали така, като ви гледа човек – съвсем от друга черга сте, а то, кажи-речи, пак от същата.

– Не ви ли е студено тука?

– Че е студено – студено е. Сега нищо, но през зимата да видите. Не може, работата е такава – вода, цимент. Пък и врати няма – раззинато е като хамбар. Колички идват ту от едната, ту от другата страна. Студено е, но като работи човек, не чувствава толкова.

– Нещо друго да кажете?

– Няма какво. Право ви казах още в началото. Тука ние разпорваме шкембетата, изкарваме боклуците и ги измива ме със студена вода. Горے има друго отделение – разгледайте него. А сега, прощавайте, другарите ми, знаете, ще се мръщят.

И право – клинчи ли един, другарите на гърба си трябва да го носят.

Онзи с количката пак дойде.

– Аз свърших вече. Отивам горе да помагам на другите.

– Че то и аз ще отида – се обади друг, – и за мене вече работа няма.

Моят познайник пошушна нещо и на двамата. Те ми дадоха знак с глава и тръгнахме за второто отделение. То се намира точно над първото и големината му е почти наполовина от него. По стените паропроводни тръби, които стигат до два големи цилиндрични казана. От тях излизат тежки изпарения. Душно е. В левия казан са поставени, увиснали на пръчки, телешки и волски крака, а в десния плуват промитите шкембета. Тук става, така да се каже, генералното прочистване на краката и шкембетата.

Аз вече имам неофициалната карта на репортажист, която струва повече от журналистическата карта, защото хората ме чувствуват за „съвсем от тяхната черга“ въпреки връзката и меката шапка. Питам един черен мъж:

– *Колко ви плащат?*

– Че как да кажа? Колкото си изкараме.

– Не сте ли на надница?

– На парче сме.

– Е, ти колко вадиш на ден?

– Осемдесет, сто, сто и двавет лева.

– Ами онзи там – дето стърже?

– Че и той толкова.

– Ами този на казана?

– И той толкова.

– Та еднакво ли изкарвате на ден бе, джанъм? Това е човешка ръка. Трябва сръчност. Не всеки еднакво може. Нали казваш, че на парче работите?

На човека му стана криво, че не мога да разбера очевидно проста работа, и извика:

– Пешо, ела тука, ела да се разберете.

При мене дойде сухичък момък, избърса се о дочения панталон и ми подаде ръка за запознаване.

– Какво не можете да се разберете?

– Не че не можем, но ми е чудно – как така всички еднакво парчета изкарвате за един работен ден.

– Еее, как еднакво! Не може еднакво – кой ви каза това?

– Човекът ми каза, че еднакво пари получавате. А нали работите на парче?

– Сега разбрах каква е работата. Вярно е това, че работим на парче и че еднакво пари получаваме. Само че ние тука сме задруга, *ние сме нещо такова... нещо като кооперация*. Изработваме примерно триста шкембета на ден. Те правят примерно 4000 лева. Тези пари си ги делим по равно. Това е всичкото. И иначе може да се работи, само че не струва. Ще ми се паднат някой път такива, които се чистят мъчно, и няма да мога за хляба да хвана. Така е по-добре. И после другарството така не страда. Не се гледаме накриво, помагаме си, по-близки ставаме. Ето на – мобилизираха някои от нас. Ние и тях поддържаме. Получават си хората, колкото всеки от нас. Аз бях два месеца войник. Идвам си и другарите ми броят, значи, 5000 лева. „На, казват, това ти се полага.“ Взимам аз парите и си купих радио. Сега вечер все на него кисна. Въртя от единия край на скалата до другия. Слушам някой приказва отдалече, от Алжир, не разбирам нищо от приказката му, но като че ли виждам и него, и къщите, и палмите, и всичко. Хубава работа! – В очите на момъка се разгоряха въглени. Той махна с ръка и после замълча.

– Та харесвате ни уредбата, значи!

– *Много! По-хубава солидарност и не може да се иска днес.*

– През лятото да ни видиш – вземаме си общо сухоежбина и хайде отвън на тревата. По-сладко ни е, когато сме заедно.

Аз си тръгнах. Зад мене някой се обади:

– Минете и през агнешката черварница, и те са от нашата кооперация.

През агнешката черварница не минах – нямах време.

На двора едър селянин бе потирил няколко избягали агнета, реши-ли да протестират поне преди смъртта си. Кому ли се умира?

КРАЙ

© Никола Вапцаров

Източник: Словото

Набиране: Мартин Митов

Издание: Никола Вапцаров. Съчинения, „Български писател“, С. 1979, под редакцията на Бойка Вапцарова

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/11402>]